

COEN TEULINGS

Ook de islam zal zich gaan aanpassen

Nietsvermoedend schreef ik mijn column op 7 januari over mijn eerste college economie, nu bijna veertig jaar terug. Kon ik weten dat die dag in Parijs de redactie van *Charlie Hebdo* zou worden uitgemoord. Mijn column ging over de verschillen tussen de sociale en de natuurwetenschappen. Ik vond dat college toen erg mooi, maar je zou het nu nooit meer zo geven. Het gat tussen beide wetenschappen is sindsdien goeddeels gedicht. We krijgen steeds meer zicht op onze evolutie tot mens en op het ontstaan van ons bewustzijn. Mijn wereldbeeld is daardoor op zijn kop gezet, schreef ik, maar tegelijk wist ik niet waartoe die kennis zou leiden. Welnu, de aanslagen hebben me op mijn wenken bediend. Overall waar mensen zich in de loop der tijd hebben gevestigd zijn vormen van religie ontstaan. Dat was evolutionair nuttig. Als onze voorvaderen op de steppen van Afrika - onze geboortegrond - een leeuw tegenkwamen, dan was het nuttig om in je geheugen een ervaring te hebben opgeslagen: dat beest eet mensen, ik kan me maar beter uit de voeten maken. Dit bewustzijn stelde ons in staat om de wereld naar onze hand te zetten. We konden met elkaar overleggen en we konden de intenties van anderen doorgronden, zoals die van die aanstormende leeuw.

Onvermijdelijk leidt dit tot nieuwe opvattingen in islam over rol man en vrouw

Met dat toegenomen intellectuele vermogen kwamen ook de onbeantwoorde vragen. Waartoe zijn wij op aarde? Wat is onze oorsprong? Wat gebeurt er na de dood? We waren getraind om achter alles een intentie te zoeken. Dus konden die vragen niet onbeantwoord blijven. Hier ontstonden religies, met scheppingsverhalen en een hiernamaals, en met normen over de natuurlijke rolverdeling tussen man, vrouw en kinderen: eert uw vader en moeder, en: breek geen echt. De meeste van die antwoorden hebben de tand des tijds niet overleefd. Onze wereld is niet langer het centrum van het heelal en zij is niet in zeven dagen geschapen. Adam en Eva zagen niet al op de zesde dag van de schepping het licht. Geen van die nieuwe inzichten heeft het christendom doen uitsterven, integendeel. Soms probeerde een inquisitie het tij te keren, maar uiteindelijk vonden religies altijd een weg om de nieuwe werkelijkheid in te passen, enkele leerstellingen niet te na gesproken. Op dezelfde manier zijn ook de normen geëvolueerd. In het begin van het Oude Testament is Jahweh nog een oorlogsgod. Pas later komt de god van de barmhartigheid. Zo ook heeft het christendom in Nederland in de afgelopen decennia zijn opvattingen over de rolverdeling tussen man en vrouw aangepast. Door de introductie van de pil en de toename van het opleidingsniveau van vrouwen daalde het aantal kinderen en was het aanrecht niet langer het enige recht van de vrouw. Waar religies hun basis vinden in samenlevingen met uiteenlopende stadia van maatschappelijke ontwikkeling, daar verschillen dus hun normen. Die over de rolverdeling tussen man en vrouw zijn het belangrijkste verschil tussen het huidige christendom en de huidige islam. De vruchtbaarheidscijfers in veel islamitisch landen liggen nog erg hoog en met de toegang van vrouwen tot het onderwijs is het niet best gesteld.

De Nederlandse islamitische gemeenschap heeft zich echter in ijltempo aan het westerse patroon aangepast. Kindertallen zijn gedaald, Turkse en Marokkaanse vrouwen zijn zeer succesvol in het Nederlandse onderwijs. Hun recht zal dan ook niet het aanrecht zijn. Dat leidt onvermijdelijk tot een nieuwe islamitische opvatting over de rolverdeling tussen man en vrouw, simpelweg omdat islamitische vrouwen dat zullen vragen. Spierballentaal richting de Nederlandse islam draagt daar weinig aan bij, meer vertrouwen in de kracht van onze westerse samenleving des te meer.